

POLITIQUE SOCIALE EUROPEENNE - OPTIONS POUR L'UNION -

Commission des communautés européennes, Direction générale de l'emploi, des relations industrielles et des affaires sociales, Luxembourg, 1993.

Europska se unija sistematski bavi socijalnim pitanjima i o tome objavljuje razne dokumente. Godine 1989. je, nakon izvjesnog oklijevanja Velike Britanije, usvojena Socijalna povelja posvećena socijalnim pravima zaposlenih. Za gospodarsku i socijalnu budućnost zapadne Europe važan je sporazum iz Maastrichta iz 1992. godine koji je definirao viši stupanj zapadnoeuropske integracije. Prošle su godine u središtu pažnje bila dva dokumenta: "Europska socijalna politika (Opcije za Uniju)" ili tzv. Zelena knjiga te "Bijela knjiga o rastu, kompeticiji i zaposlenosti" ili skraćeno "Bijela knjiga".

Mi ćemo se u ovom prikazu zadržati na "Zelenoj knjizi", koja se pojavila u studenome 1993. godine. Kao što je indicirano u podnaslovu, dokument je priredila Direkcija za zaposlenost, industrijske odnose i socijalne poslove. Glavni redaktor je Pádraig Flynn, član Komisije Unije odgovoran za zaposlenost i socijalne poslove. Zelena knjiga ima 108 stranica, šest poglavlja te aneks od 28 stranica.

Najvažnijim nam se čini drugo poglavlje koje govori o "socijalnim ulozima" Europe. Autori podsjećaju da je poslijeratni model zapadnog socijalno-ekonomskog razvoja počivao na dva stupa: punoj uposlenosti i državi dobrobiti, koji su bili asocirani s političkom demokracijom i pravima čovjeka. Socijalna je politika bila obilježena transferom prihoda prema građanima u nuždi, a sredstva su se prikupljala fiskalnim instrumentima ili pak putem doprinosa poslodavaca i radnika unutar sistema socijalnog osiguranja.

Međutim, u posljednjih 20 godina desile su se velike promjene koje su u pitanje dovele taj model. Prije svega, porasla je nezaposlenost i ona je postala dugotrajnija, a ne prolazni fenomen. Nadalje, dogodile su se promjene u pravcu globalizacije ekonomije i rasta svjetske konkurencije. Demografske tendencije otkrivaju starenje populacije i novu ravnotežu aktivnog i uzdržavanog dijela stanovništva. Istovremeno se mijenja struktura i odnosi u obitelji. Naime, opada obiteljska solidarnost i

ustupljaju se izmijenjene relacije prema djeci i starima. Nove tehnologije mijenjaju koncept rada. Širi se siva ekonomija. Također se mijenja uloga raznih aktera u socijalnom sistemu, javnih i privatnih, države, dobrovoljnih organizacija i obitelji.

Autori odgovor ovim izazovima vide u stvaranju "aktivnog društva". U njemu će biti "... šira raspodjela prihoda koja će se obavljati drugim instrumentima, a ne samo putem socijalnog osiguranja, pri čemu će svatko znati da može doprinijeti ne samo proizvodnji, nego će aktivnije participirati u razvoju društva gledanog u cjelini".

U dokumentu se razrađuju pravci daljnjeg djelovanja zemalja Europske unije na socijalnom planu. Izdvajaju se četiri točke tog djelovanja: (1) socijalna politika treba biti tako orijentirana da doprinese rastu proizvodnje i zaposlenosti, kao i ekonomskoj i socijalnoj stabilnosti; (2) socijalni troškovi moraju biti u limitima budžeta i socijalnih fondova; (3) država dobrobiti treba evaluirati prema optimalnoj ravnoteži između javnog i privatnog, kolektivnog i individualnog; (4) politika socijalne zaštite i tržišta rada treba se okrenuti prema pozitivnim ciljevima razvoja ljudskih resursa, personalne autonomije i socijalne integracije individua.

Iz svega ovoga uočava se nagovještaj zaočeta u socijalnoj politici. Država će dijeliti manje sredstava ugroženim socijalnim grupama. (Indikativno je da se u Bijeloj knjizi predlaže limit državnih troškova od 40% nacionalnog bruto proizvoda). Ona će osiguravati minimalni dohodak i osnovne usluge (zdravstvena zaštita i obrazovanje). Građani će se poticati na uključivanje u "aktivno društvo" raznim instrumentima. Tako se želi zaustaviti "isključivanje" iz društva i povećati individualna odgovornost za vlastito blagostanje i socijalnu sigurnost. Odterećivanje države od socijalne intervencije treba pratiti pojava novih aktera u socijalnom sistemu, prije svega nevladinih organizacija, koje pripadaju široko koncipiranom "civilnom društvu".

U ovom trenutku teško je procijeniti kako će Europska unija ostvariti ova dva, ponešto proturječna cilja. S jedne strane hoće se smanjiti troškovi proizvodnje u dijelu poreza i doprinosa, kako izričito stoji u Bijeloj knjizi, a s druge strane u Zelenoj knjizi hoće se dokazati da ekonomski i socijalni napredak idu zajedno. Europa je uvijek, kako kažu autori Zelene

knjige, pokazivala sposobnost da stvara bogatstvo, i da istovremeno svojoj populaciji donosi socijalne dobitke i povećanu slobodu.

Nadajmo se da će u tom nastojanju i ovaj put uspjeti.

Vlado Puljiz